

Seria **KRÓTKICH POMOCY LITURGICZNYCH** powstała jako narzędzie dla posługujących, w celu lepszego wypełniania funkcji. Z tych opracowań mogą korzystać osoby o różnym doświadczeniu: by rozszerzyć lub uporządkować wiedzę. Pierwsza edycja **KPL** ukazywała się w „Wieczniku” w latach 2006-2008. W obecnej, **2 edycji**, poprawiono zarówno kwestie merytoryczne, jak i szatę graficzną, uwzględniono najnowsze prawodawstwo liturgiczne. Nadto zamieszczono odnośnik (adres i QR kod) do strony internetowej zawierającej szersze opracowania i więcej źródeł dotyczących danej funkcji liturgicznej.

„Każdą celebrację liturgiczną należy starannie przygotować przy zgodnym współdziałaniu wszystkich zainteresowanych oraz przy użyciu mszału i innych ksiąg liturgicznych, tak co do strony obrzędowej, jak i spraw duszpasterskich czy muzyki. Dokonuje się tego pod kierunkiem rektora kościoła, uwzględniając także zdanie wiernych w sprawach, które ich bezpośrednio dotyczą. Kapłanowi zaś przewodniczącemu celebracji przysługuje zawsze prawo decydowania o tym, co należy do jego zadań”. (OWMR 111)

WPROWADZENIE

MINISTRANCI OŁTARZA, zwykle w liczbie dwóch, posługują do chleba, wody i wina, Przygotowują ołtarz i święte naczynia. W tej części pełnią funkcję akolity. Do ich zadań nie należy natomiast przenoszenie konsekrowanej hostii ani nawet puszek z cząstkami Świętych Postaci, ani puryfikacja. Mogą natomiast asystować akolicie, diakonowi czy prezbiterowi przy tych czynnościach, podając wino, wodę czy też rozkładając korporał.

MODLITWY MINISTRANTA OŁTARZA

Każda funkcja liturgiczna jest świętym posługiwaniem, w którym człowiek jednoczy się z Chrystusem uobecniającym swe zbawcze dzieło. Jest to również służba wobec ludzi, którzy zgromadzili się na wspólną celebrację. Posługujący powinien więc modlić się – nie tylko za siebie, lecz także za tych, którym służy.

Przed liturgią: Przyjdź, Duchu Święty! Udziel mi łaski godnego posługiwania przy świętym ołtarzu, a wszystkim zgromadzonym udziel daru ofiarnej miłości. Naucz nas siebie samych składać w ofierze za braci.

Po liturgii: Dzięki Ci, Duchu Święty, za powołanie mnie do posługiwania przy świętym ołtarzu. Spraw, abym umiał służyć braciom we wszystkich ich potrzebach.

MATERIAŁY POMOCNE DLA PEŁNIĄCYCH FUNKCJĘ MINISTRANTA OŁTARZA:

DOKUMENTY PODSTAWOWE:

- **KONSTITUCJA O ŚWIĘTEJ LITURGII** z 4 grudnia 1963 r.: nr. 7-8, 10-14, 21, 22§3, 24, 26-30, 34, 48.
- **OGÓLNE WPROWADZENIE DO MSZAŁU RZYMSKIEGO**, 2002: nr. 72, 73, 76, 118c, 139, 145, 150, 163, 178, 183, 278, 306.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 16-29, 34, 42-45, 49, 91, 95-97, 100, 107, 109-111, 119, 120, 169, 170, 273-275, 294, 310, 336.
- **WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI PO OGŁOSZENIU NOWEGO WYDANIA OWMR** przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym KEP 9.03.2005 r.: nr. 27-29, 41.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 1-3, 7, 8, 46-54.
- **CEREMONIAŁ LITURGICZNEJ POSŁUGI BISKUPÓW**, 2013: nr. 145, 150, 153, 165.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 65, 68-83, 99-109.

OPRACOWANIA Z LITURGIKI:

- Nadolski B. (oprac.) **LEKSYKON LITURGII**, Poznań 2006.
- Nadolski B. **LITURGIKA**, wyd. 2, 2011-2014 (4 tomy).
- Sinka T. **ZARYS LITURGIKI**, wyd. 5, 2005.
- Świerzawski W. **MYSTERIUM CHRISTI**, 2012-2013 (8 tomów).

FORMACJA LITURGICZNA:

- Szczepaniec S. (red.) **MINISTRANT OŁTARZA**. Piąty rok formacji Zespołów Służby Liturgicznej, część II – praca w ciągu roku. Kraków 1986.
- Szczepaniec S. (red.) **CEREMONIAŁ POSŁUG LITURGICZNYCH**, Kraków 1987.
- Bać T. (i in., red.) **KATECHIZM SŁUŻBY LITURGICZNEJ**, wyd. 3, Katowice 2012.
- Kucharska I., Kosmowski W., Kulbacki P. (red.) **TRIDUUM PASCHALNE. PODRĘCZNIK**, wyd. 3, Kraków 2015.

WYBRANE ZASOBY INTERNETOWE:

- DOKUMENTY LITURGICZNE: liturgia.episkopat.pl
- NAJNOWSZE DOKUMENTY KOŚCIOŁA POLSKIEGO O LITURGII: pomocniczy.diecezja.swidnica.pl/index.php/liturgia
- **CENTRALNA DIAKONIA LITURGICZNA:**
www.oaza.pl/cdl

Niniejsza broszura (do pobrania): utn.pl/cdl--kpl-m_oltarza

Strona zawierająca więcej materiałów dotyczących funkcji liturgicznych: utn.pl/cdl--kpl

KRÓTKIE POMOCY LITURGICZNE

MINISTRANCI OŁTARZA

PRZYGOTOWANIE I SPOSÓB WYKONANIA POSŁUGI

oprac. Wojciech Kosmowski
odpowiedzialny za CDL
red. techniczna: Patrycja Kulczewska
cdl@oaza.pl

KRÓTKI SŁOWNIK MINISTRANTA OŁTARZA

Ampułki – naczynia na wodę i wino;

Dzbanek do lavabo – osobne naczynie na wodę przeznaczoną do obmycia rąk kapłana, znajduje się na kredensie wraz z tacką;

Kielich – naczynie liturgiczne na wino eucharystyczne, wykonane ze szlachetnego materiału; winien być traktowany z szacunkiem, przynoszony osobno (nie np. w jednej ręce kielich w drugiej ampułki);

Korporał – kwadrat z płótna, na którym stawiany jest kielich i patena z hostią oraz monstrancja podczas nabożeństw eucharystycznych;

Palka – kwadratowy kawałek usztywnionego materiału kładziony na kielich, aby zabezpieczyć postacie eucharystyczne;

Patena – naczynie wykonane ze szlachetnego materiału przeznaczone do położenia hostii;

Puryfikaterz – rodzaj bielizny liturgicznej służący do osuszenia (wytarcia) kielicha i pateny;

Puszka (cyborium) – naczynie przeznaczone do przechowywania komunikantów, ma przykrywkę;

Ręczniczek – składany w harmonijkę kawałek płótna do otarcia rąk kapłana w czasie lavabo;

Waskulum – małe naczynie z wodą, służy do obmywania palców przez szafarza po udzieleniu Komunii świętej;

Welon – ozdobne nakrycie z materiału używane do przykrywania kielicha.

Do pełnienia różnych zadań w życiu należy się starannie przygotować, zwłaszcza, gdy jest to służba najwznioślejsza – samemu Bogu w czynnościach liturgicznych. Przygotowanie to powinno być różnorakie:

PRZYGOTOWANIE DALSZE

☞ DUCHOWE

Liturgia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego. Posługa liturgiczna nie ogranicza się tylko do czynności spełnionej w liturgii, lecz jest także diakonią we wspólnotcie. Wskazane jest zaangażowanie osób pełniących funkcję ministranta ołtarza w inne dzieło apostołskie w rodzinie, parafii.

☞ TEOLOGICZNE

Ministrant ołtarza powinien czytać i znać Pismo Święte, znać liturgię. Umiejętności te mogą być nabyte w czasie formacji ministranckiej całorocznej lub w formie rekolekcji czy kursów.

☞ WSPÓLNOTOWE

Przygotowanie do pełnienia każdej funkcji liturgicznej powinno dokonywać się we wspólnotcie, np. podczas spotkań formacyjnych poświęconych rozważaniu tematu liturgii, tzw. kręgów liturgicznych. Jest opracowany specjalny program poświęcony takiemu przygotowaniu oraz liczne przydatne na tej drodze materiały (ich przykłady znajdują się na ostatniej stronie).

PRZYGOTOWANIE BLIŻSZE

PODCZAS PRÓB PRZED LITURGIĄ NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ NA:

- ☞ czy będzie się odbywała procesja z darami – jeśli tak, to jakie dary będą niesione i gdzie je należy umieścić po przyniesieniu,
- ☞ sposób podchodzenia i odchodzenia do ołtarza w celu wykonywania posługi,
- ☞ strój posługujących – może być dwojaki, jednak jest wskazane, by przynajmniej pełniący funkcje parami, mieli strój tego samego rodzaju: alba (gdy jej krój tego wymaga, to także humerał i pasek) bądź komża (w zależności od panującego zwyczaju także sutanka, kołnierz, rewerenda).

UZGODNIENIA Z INNYMI UCZESTNIKAMI CELEBRACJI

- ✓ zależnie od rodzaju celebracji i lokalnych zwyczajów **główny celebrans, ceremoniarz** bądź **zakrystian** wskazuje, ilu będzie koncelebransów (od tego zależy liczba hostii);
- ✓ **z diakonem, akolitą** (jeśli będą obecni na liturgii) należy uzgodnić sposób współpracy (np. czy puryfikacja będzie na kredensie czy przy ołtarzu);
- ✓ **z ceremoniarzem** – ustawienie w procesji wejścia i podczas wyjścia (zazwyczaj: za ministrantami światła), sposób oddania czci ołtarzowi, zajmowanie miejsc w prezbiterium;
- ✓ **z ministrantem księgi** – sposób przygotowania ołtarza podczas procesji z darami i podczas Komunii;
- ✓ **z pełniącymi posługę darów** – jakie dary będą niesione w procesji.

PRZYGOTOWANIE BEZPOŚREDNIE

TUŻ PRZED CELEBRACJĄ NALEŻY PAMIĘTAĆ O TYM, ŻE:

- ☞ posługujący przychodzą do zakrystii co najmniej 15 minut (w dni powszednie) lub 30 minut (w święta i uroczystości) przed liturgią, aby dokonać ostatnich uzgodnień i przygotowań,
- ☞ na kredensie należy przygotować kielich z puryfikaterzem i palką,
- ☞ na stoliku na dary (lub na kredensie, gdy nie ma procesji z darami) umieszcza się ampułki z winem i wodą, patenę z hostiami dla kapłanów, puszki z komunikantami dla wiernych,
- ☞ istotnym elementem przygotowania jest **wspólna modlitwa** zespołu służby liturgicznej i chwila skupienia w ciszy.

PODSTAWOWE ZASADY DOTYCZĄCE SPOSOBU WYKONANIA FUNKCJI:

PRZED MSZĄ ŚW. – współpracując z zakrystianem:

- ☞ przygotowują kielich z puryfikaterzem, palką, pateną z hostią (w przypadku koncelebry potrzeba 2x mniej hostii niż kapłanów, jeśli jest nieparzysta liczba kapłanów: +1 szt.) i nakrywają go welonem,
- ☞ przygotowują ampułki z winem i wodą, tackę do lavabo i ręczniczek; w razie potrzeby również puszki z komunikantami,
- ☞ pomagają pełniącym posługę darów ustawić stół z darami przykryty białym obrusem i przedmioty na nim.

W CZASIE MSZY ŚW. – PO MODLITWE WIERNYCH:

- ☞ przynoszą do ołtarza: **korporał** (umieszcza się go na środku ołtarza), **kielich przykryty palką** (stawia się go po prawej stronie korporatu, bliżej ludu; welon zdejmują na kredensie), **puryfikaterz** (kładzie się go po prawej stronie korporatu, bliżej miejsca, w którym będzie stał GC), **patenę z chlebem i puszki** – jeśli nie robi tego służba darów (podaje się je GC, koncelebransowi albo diakonowi),
- ☞ korporał rozkłada akolita lub diakon – dopiero w przypadku ich braku ministrant ołtarza (najpierw w lewo, potem w prawo, następnie w górę i w dół; jeśli jest wyhaftowany krzyżyk, to powinien on być na dole),
- ☞ pomagają GC odebrać dary (wraz z diakonem), stojąc odpowiednio po jego prawej lub lewej stronie (tzn. po stronie darów - chodzi o to, by niepotrzebnie nie przechodzić na drugą stronę prezbiterium); patenę z hostiami na ołtarz znosi prezbiter albo diakon – jeśli otrzyma ją ministrant, to nie kładzie jej na ołtarzu, ale czeka na GC i jemu ją podaje,
- ☞ w trakcie modlitwy kapłana: *Błogosławiony jesteś, Panie, Boże wszechświata...* jeden ministrant podchodzi do niego z ampułkami z winem i wodą (ampułki trzyma zwrócone uszkiem do celebransa, bliżej ołtarza trzyma ampułkę z winem), po odebraniu ampułki z wodą od kapłana czyni skłon głową i odchodzi,
- ☞ po okadzeniu ołtarza – jeśli jest przewidziane – albo w trakcie modlitwy: *Przyjmij nas, Panie...* podchodzą do kapłana z wodą i tacką (pierwszy ministrant) i ręczniczkami (drugi) do lavabo, po zakończeniu posługi czynią wspólnie skłon głową, odwracają się do środka i odchodzą,
- ☞ jeśli jest to wskazane, przygotowują ołtarz do komunii koncelebransów umieszczając na ołtarzu dodatkowe puryfikaterze i waskula,
- ☞ ustawienie w czasie komunikowania: trzymając pateny stoją po prawej stronie komunikującego; pateny trzymają równo, dbają, by nie dotykać ubrania osób przystępujących do Komunii św.,
- ☞ po oczyszczeniu paten – które co do zasady powinno się odbywać przy ołtarzu nad kielichem z szacunku do Ciała Pańskiego i dla niepomnżania ilości partykuł – kładą je na kredensie,
- ☞ jeden z ministrantów podchodzi do puryfikującego (kapłana, diakona lub akolity) z wodą i winem, nalewa jedno lub drugie – zgodnie ze wskazaniem; znakiem, że ilość jest wystarczająca jest zazwyczaj lekkie uniesienie kielicha przez puryfikującego; ministrant czyni skłon głową i odchodzi, czeka, aż skończy się puryfikacja i – jeśli nie zrobił tego kapłan – ubiera kielich,
- ☞ oczyszczone puszki i kielich zawsze odnosi na kredens, tam też nakrywa kielich welonem,
- ☞ po błogosławieństwie i rozesłaniu skłaniają głowę gdy celebrans oddają część ołtarzowi, następnie wraz z nimi przyklękają i wyznaczoną drogą udają się do zakrystii.

PO LITURGII:

- ☞ przynoszą oczyszczone naczynia liturgiczne do zakrystii (przed ich oczyszczeniem przenosi akolita, diakon albo prezbiter).